

вживаються в армії США. У британській армії не вживаються слова *loot, lieut, lute*, оскільки вони є скороченнями американського варіанта слова "лейтенант" [lu'tenənt], тоді як у британській армії це слово вимовляється інакше [lef'tenənt]. В армії США не вживається словосполучення *one ripper* – лейтенант (*rip* – зірочка на погонах англійського лейтенанта).

Отже, стилістично марковані одиниці в англomовній військовій лексиці є важливим компонентом, що відображає не тільки професійну діяльність, але й емоційний стан, ставлення та соціокультурні особливості військовослужбовців. Їх утворення відбувається різноманітними способами, включаючи використання загальноновживаних слів у нових значеннях, створення емоційно забарвлених синонімів, запозичення з інших мов та жаргонів, а також використання скорочень та аббревіатур. Розуміння цих процесів є ключовим для адекватного сприйняття та інтерпретації військового дискурсу в сучасному інформаційному просторі.

УДК 811.161.2

Мунтян О. О.

к. філол. н., доцент, доцент кафедри філології та перекладу
Київський національний університет технологій та дизайну

ШЛЯХИ ВИНИКНЕННЯ І ПОПОВНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

Лексика спорту займає важливе місце в українській лексичній системі. Вона формується під впливом історичних, соціальних, культурних та глобалізаційних факторів. Сучасні зміни в українському суспільстві, розвиток міжнародної співпраці та популяризація здорового способу життя сприяють активному поповненню та трансформації спортивної термінології.

Формування спортивної лексики в українській мові відбувається декількома шляхами.

Більшість лексем сфери спорту становлять назви давніх народних ігор та фізичних вправ, що були частиною української культури. Наприклад, назви традиційних змагань на силу й спритність (*боротьба, козацькі забави, перегони* тощо) та назви окремих рухів, типів змагань та вправ (*гопак, кулачний бій* тощо) активно функціонують в сучасній українській спортивній терміносистемі [1].

Значна частина сучасної спортивної лексики має іншомовне походження [2]. Традиційно такі лексеми запозичувалися українською мовою разом з появою і розвитком нових видів спорту в Україні. Як правило, спортивні терміни запозичувалися з європейських мов, як-от: з англійської мови запозичено слова (*футбол, баскетбол, гольф, теніс* тощо), з німецької мови (*штанга, турнік, спринт* тощо), з французької мови (*атлет, жонглювання, турнір* тощо), з італійської мови (*рапіра, пірует* тощо).

Деякі українські спортивні лексеми з'явилися завдяки перекладу або калькуванню іншомовних виразів (*віджимання* замість *пуш-ап* або *підтягування* замість *пул-ап*

тощо). Вживання адаптованих слів полегшує їх засвоєння мовцями, зберігаючи національну ідентичність української лексичної системи.

Значний вплив на поширення та закріплення спортивної лексики мають засоби масової інформації. Журналісти адаптують запозичені терміни або створюють нові, популяризуючи їх серед широкої аудиторії (*стрімбол* – вуличний баскетбол, *фрістайл* – вільний стиль у лижному спорті, боротьбі, плаванні *плеймейкер* – гравець, що створює моменти, *тайм-аут* – перерва в грі, *матчбол* – вирішальний м'яч у тенісі тощо). З розвитком сучасних технологій уживаються нововведення, як-от *електронний хронометраж*, *біомеханічний аналіз рухів* тощо.

Найпоширенішими способами словотвору власне української спортивної лексики є суфіксальний, префіксальний та аббревіації.

Суфікси додаються до кореня слова, утворюючи нові лексичні одиниці, які вказують на характеристику, дії чи особливості певної діяльності або явища в спорті (*бігун* – утворено за допомогою суфікса *-ун*, що вказує на особу, яка займається бігом; *стрибун* – аналогічно утворено від дієслова *стрибати*, що позначає людину, яка виконує стрибки).

Префіксальні утворення часто вказують на напрямок, додаткові характеристики чи зміну стану: *переграти* – префікс *пере-* вказує на завершення або перемогу над кимось; *надбігати* – префікс *над-* може позначати додаткову дію або результат. Префіксальні утворення активно використовуються в спортивній термінології для уточнення, змінювання контексту і вказівки на конкретну стадію або стан процесу (*перемогти*, *забігти*, *перемістити*).

Використання аббревіацій є надзвичайно поширеним у спортивній термінології, оскільки вимагає швидкої і легкої комунікації, зокрема серед професіоналів або фанатів спорту. Аббревіація дозволяє скоротити довгі назви організацій: *ФФУ* – Федерація футболу України, *НФК* – Національна футбольна команда, *НХЛ* – Національна хокейна ліга. Аббревіатури допомагають швидко і ефективно звертатися до широкої аудиторії, значно зменшуючи час, необхідний для повного написання або вимови офіційних назв.

Спортивна лексика постійно змінюється, вдосконалюється і збагачується новими термінами. Оскільки спорт є динамічною сферою діяльності, словотворчі процеси дозволяють створювати терміни, що адекватно відображають нові явища, технології та інновації в спортивному середовищі.

Список літератури

1. Породько-Лях О., Кудря М. (2016) Етапи розвитку української спортивної термінології. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2016. № 2. С. 82–85.
2. Самсонов Ю. П. (2020) Становлення української спортивної терміносистеми у сучасний період. *Молодий вчений*. № 9.1 (85.1) С. 93 – 96.